

Prawo autorskie

M.Kutyłowski 2023

**USTAWA z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim
i prawach pokrewnych**

**TRAKTAT Światowej Organizacji Własności
Intelektualnej o prawie autorskim (Genewa 1996)**

Dyrektywa UE z 2001

+ Dyrektywa uzupełniająca (2019)

Nieco odmiennie przepisy w innych krajach

Art. 1.

1. Przedmiotem prawa autorskiego jest każdy przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze, ustalony w jakiejkolwiek postaci, niezależnie od wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia (utwór).

2. W szczególności przedmiotem prawa autorskiego są utwory:

1) wyrażone słowem, symbolami matematycznymi, znakami graficznymi (literackie, publicystyczne, naukowe, kartograficzne oraz programy komputerowe),

...

9) audiowizualne (w tym filmowe).

Art. 1.

**2. Ochroną objęty może być wyłącznie **spółb
wyrażenia;****

**nie są objęte ochroną **odkrycia, idee, procedury,
metody i zasady działania oraz koncepcje
matematyczne.****

Traktat:

**Copyright protection extends to expressions and
not to ideas, procedures and not to ideas,
methods of operations or mathematical concepts
as such.**

Art. 1.

3. Utwór jest przedmiotem prawa autorskiego **od chwili ustalenia**, chociażby miał postać nie ukończoną.
4. Ochrona przysługuje twórcy **niezależnie od spełnienia jakichkolwiek formalności.**

Art. 2.

1. Opracowanie cudzego utworu, w szczególności tłumaczenie, przeróbka, adaptacja, jest przedmiotem prawa autorskiego bez uszczerbku dla prawa do utworu pierwotnego.

Art. 2.

2. Rozporządzanie i korzystanie z opracowania zależy od zezwolenia twórcy utworu pierwotnego (prawo zależne), chyba że autorskie prawa majątkowe do utworu pierwotnego wygasły.

W przypadku baz danych spełniających cechy utworu zezwolenie twórcy jest konieczne także na sporządzenie opracowania.

Art. 5.

Przepisy ustawy **stosuje się do utworów:**

- 1) których twórca lub współtwórca jest obywatelem polskim lub których twórca jest obywatelem państwa członkowskiego Unii Europejskiej, lub państw członkowskich EFTA - stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, lub**
- 2) które zostały opublikowane po raz pierwszy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej albo równocześnie na tym terytorium i za granicą, lub**
- 3) które zostały opublikowane po raz pierwszy w języku polskim, lub**
- 4) które są chronione na podstawie umów międzynarodowych, w zakresie, w jakim ich ochrona wynika z tych umów.**

Utwór Polinezyjczyka z Raratonga opublikowany na Tahiti ... – jest chroniony czy nie? A utwór Irlandczyka z Belfastu?

Art. 6 (DEFINICJE)

utworem **opublikowanym** jest utwór, który za zezwoleniem twórcy został zwielokrotniony i którego egzemplarze zostały udostępnione publicznie;

utworem **rozpowszechnionym** jest utwór, który za zezwoleniem twórcy został w jakikolwiek sposób udostępniony publicznie;

Urheberrechtsgesetz (Niemcy)

- (1) Ein Werk ist veröffentlicht, wenn es mit Zustimmung des Berechtigten der Öffentlichkeit zugänglich gemacht worden ist.**
- (2) Ein Werk ist erschienen, wenn mit Zustimmung des Berechtigten Vervielfältigungsstücke des Werkes nach ihrer Herstellung in genügender Anzahl der Öffentlichkeit angeboten oder in Verkehr gebracht worden sind.**

tłumaczenie automatyczne (DeepL):

Ustawa o prawie autorskim

(1) Utwór jest opublikowany, jeżeli został udostępniony publicznie za zgodą podmiotu praw autorskich.

(2) Utwór uważa się za opublikowany, jeżeli za zgodą podmiotu praw autorskich wystarczająca liczba egzemplarzy utworu została zaoferowana publicznie lub wprowadzona na rynek po ich wyprodukowaniu.

Art. 6

Technicznymi zabezpieczeniami są wszelkie technologie, urządzenia lub ich elementy, których przeznaczeniem jest zapobieganie działaniom lub ograniczenie działań umożliwiających korzystanie z utworów lub artystycznych wykonań z naruszeniem prawa,

Art. 6

Skutecznymi zabezpieczeniami są **technicznymi techniczne zabezpieczenia umożliwiające podmiotom uprawnionym kontrolę** nad korzystaniem z chronionego utworu lub artystycznego wykonania poprzez zastosowanie kodu dostępu lub mechanizmu zabezpieczenia, w szczególności szyfrowania, zakłócania lub każdej innej transformacji utworu lub artystycznego wykonania lub mechanizmu kontroli zwielokrotniania, które spełniają cel ochronny,

Art. 6

12) informacjami na temat zarządzania prawami są informacje identyfikujące utwór, twórcę, podmiot praw autorskich lub informacje o warunkach eksploatacji utworu, o ile zostały one dołączone do egzemplarza utworu lub są przekazywane w związku z jego rozpowszechnianiem, w tym kody identyfikacyjne.

Art. 8.

1. Prawo autorskie **przysługuje twórcy, o ile ustawa nie stanowi inaczej.**
2. **Domniemywa się, że twórcą jest osoba, której nazwisko** w tym charakterze uwidoczniono na egzemplarzach utworu lub której autorstwo podano do publicznej wiadomości w jakikolwiek inny sposób w związku z rozpowszechnianiem utworu.
3. Dopóki twórca nie ujawnił swojego autorstwa, w wykonywaniu prawa autorskiego zastępuje go **producent lub wydawca**, a w razie ich braku - **właściwa organizacja zbiorowego zarządzania prawami autorskimi.**

1. Współtwórcom przysługuje **prawo autorskie wspólnie**. Domniemywa się, że **wielkości udziałów są równe**. Każdy ze współtwórców może **żądać określenia wielkości udziałów przez sąd**, na podstawie wkładów pracy twórczej.

2. Każdy ze współtwórców może **wykonywać prawo autorskie do swojej części utworu mającej samodzielne znaczenie**, bez uszczerbku dla praw pozostałych współtwórców.

3. Do wykonywania prawa autorskiego do całości utworu **potrzebna jest zgoda wszystkich współtwórców**. W przypadku braku takiej zgody każdy ze współtwórców może żądać rozstrzygnięcia przez sąd, który orzeka uwzględniając interesy wszystkich współtwórców.

4. **Każdy ze współtwórców może dochodzić roszczeń z tytułu naruszenia prawa autorskiego do całości utworu. Uzyskane świadczenie przypada **wszystkim** współtwórcom, stosownie do wielkości ich udziałów.**

Art. 12.

1. Jeżeli ustawa lub umowa o pracę nie stanowią inaczej, pracodawca, którego pracownik stworzył utwór w wyniku wykonywania obowiązków ze stosunku pracy, nabywa z chwilą przyjęcia utworu autorskie prawa majątkowe w granicach wynikających z celu umowy o pracę i zgodnego zamiaru stron.

Jeżeli pracodawca, w okresie dwóch lat od daty przyjęcia utworu, nie przystąpi do rozpowszechniania utworu przeznaczonego w umowie o pracę do rozpowszechnienia, twórca może ...

Art. 14. 1. Jeżeli w umowie o pracę nie postanowiono inaczej, instytucji naukowej przysługuje pierwszeństwo opublikowania utworu naukowego pracownika, który stworzył ten utwór w wyniku wykonywania obowiązków ze stosunku pracy.

Twórcy przysługuje prawo do wynagrodzenia.

Pierwszeństwo opublikowania wygasa, jeżeli w ciągu sześciu miesięcy od dostarczenia utworu nie zawarto z twórcą umowy o wydanie utworu albo jeżeli w okresie dwóch lat od daty jego przyjęcia utwór nie został opublikowany.

Art. 15a.

Uczelni w rozumieniu przepisów o szkolnictwie wyższym przysługuje **pierwszeństwo w opublikowaniu pracy dyplomowej studenta.**

Jeżeli uczelnia nie opublikowała pracy dyplomowej w ciągu 6 miesięcy od jej obrony, student, który ją przygotował, może ją opublikować, chyba że praca dyplomowa jest częścią utworu zbiorowego.

Prawa autorskie

Koncepcja francuska (stosowana w Polsce)

- prawa osobiste**
- prawa majątkowe**

Koncepcja niemiecka

- nierozdzielność praw osobistych i majątkowych**
- prawa użycia (Nutzungsrecht)**

Autorskie prawa osobiste

Art. 16.

Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, autorskie prawa osobiste chronią nieograniczoną w czasie i nie podlegającą zrzeczeniu się lub zbyciu więź twórcy z utworem, a w szczególności prawo do:

- 1) autorstwa utworu,**
- 2) oznaczenia utworu swoim nazwiskiem lub pseudonimem albo do udostępniania go anonimowo,**
- 3) nienaruszalności treści i formy utworu oraz jego rzetelnego wykorzystania,**
- 4) decydowania o pierwszym udostępnieniu utworu publiczności,**
- 5) nadzoru nad sposobem korzystania z utworu.**

Art. 17.

Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej,

twórcy przysługuje wyłączne prawo do korzystania z utworu i rozporządzania nim na wszystkich polach eksploatacji oraz do wynagrodzenia za korzystanie z utworu.

Art. 17.1.

Opracowanie lub zwielokrotnienie bazy danych spełniającej cechy utworu, dokonane przez legalnego użytkownika bazy danych lub jej kopii, nie wymaga zezwolenia autora bazy danych, jeśli jest ono konieczne dla dostępu do zawartości bazy danych i normalnego korzystania z jej zawartości.

Jeżeli użytkownik jest upoważniony do korzystania tylko z części bazy danych, niniejsze postanowienie odnosi się tylko do tej części.

Art. 23¹.

Nie wymaga zezwolenia twórcy przejściowe lub **incydentalne** zwielokrotnianie utworów, niemające samodzielnego znaczenia gospodarczego, **a stanowiące** integralną i podstawową część procesu technologicznego oraz mające na celu wyłącznie umożliwienie:

- 1) **przekazu** utworu w systemie teleinformatycznym pomiędzy osobami trzecimi przez pośrednika lub
- 2) **zgodnego z prawem korzystania z utworu.**

Art. 20.

1. Producenci i importerzy:

1) magnetofonów, magnetowidów i innych podobnych urządzeń, 2) **kserokopiarek, skanerów** i innych podobnych urządzeń reprograficznych umożliwiających pozyskiwanie kopii całości lub części egzemplarza opublikowanego utworu, 3) **czystych nośników** służących do utrwalania, w zakresie własnego użytku osobistego, utworów...

– **są obowiązani do uiszczania**,.. , organizacjom zbiorowego zarządzania, ... opłat w wysokości

nieprzekraczającej 3% kwoty należnej **z tytułu sprzedaży** tych urządzeń i nośników.

Art. 23.

1. Bez zezwolenia twórcy wolno nieodpłatnie korzystać z już rozpowszechnionego utworu w zakresie własnego użytku osobistego.

Przepis ten nie upoważnia do budowania według cudzego utworu architektonicznego i architektoniczno-urbanistycznego

oraz do korzystania z elektronicznych baz danych spełniających cechy utworu,

chyba że dotyczy to własnego użytku naukowego niezwiązanego z celem zarobkowym.

Art. 23.

2.

Zakres własnego użytku osobistego obejmuje korzystanie z pojedynczych egzemplarzy utworów przez krąg **osób pozostających w związku osobistym**, w szczególności pokrewieństwa, powinowactwa lub stosunku towarzyskiego.

Art. 27.

Instytucje naukowe i oświatowe mogą, w celach **dydaktycznych lub prowadzenia własnych badań,**

korzystać z rozpowszechnionych utworów w oryginale i w tłumaczeniu oraz sporządzać w tym celu egzemplarze fragmentów rozpowszechnionego utworu.

Art. 36.

Z zastrzeżeniem wyjątków przewidzianych w ustawie, autorskie prawa majątkowe gasną z upływem **lat siedemdziesięciu**:

- 1) od **śmierci twórcy**, a do utworów współautorskich - od śmierci współtwórcy, który przeżył pozostałych,
- 2) w odniesieniu do utworu, do którego autorskie prawa majątkowe przysługują z mocy ustawy innej osobie niż twórca - **od daty rozpowszechnienia utworu**, a gdy utwór nie został rozpowszechniony - **od daty jego ustalenia**,

Art. 41.

1. Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej:

- 1) autorskie prawa majątkowe mogą przejść na inne osoby w drodze dziedziczenia lub na podstawie umowy,**

- 2) nabywca autorskich praw majątkowych może przenieść je na inne osoby, chyba że umowa stanowi inaczej.**

2. Umowa o przeniesienie autorskich praw majątkowych lub umowa o korzystanie z utworu, zwana dalej „licencją”, obejmuje pola eksploatacji wyraźnie w niej wymienione.

3. Nieważna jest umowa w części dotyczącej wszystkich utworów lub wszystkich utworów określonego rodzaju tego samego twórcy mających powstać w przyszłości.

Umowy na nowe wersje oprogramowania!

Firmy IT: stosunek pracy, inaczej kłopoty z pracownikami

4. Umowa może dotyczyć tylko pól eksploatacji, które są znane w chwili jej zawarcia.

Art. 43.

1. Jeżeli z umowy nie wynika, że przeniesienie autorskich praw majątkowych lub udzielenie licencji nastąpiło nieodpłatnie, twórcy przysługuje prawo do wynagrodzenia.

UWAGA:

2. Jeżeli w umowie nie określono wysokości wynagrodzenia autorskiego, wysokość wynagrodzenia określa się z uwzględnieniem zakresu udzielonego prawa oraz korzyści wynikających z korzystania z utworu.

Art. 44.

**W razie rażącej dysproporcji między wynagrodzeniem twórcy a korzyściami nabywcy autorskich praw majątkowych lub licencjobiorcy,
twórca może żądać stosownego podwyższenia wynagrodzenia przez sąd.**

Art. 46.

Jeżeli umowa nie stanowi inaczej,

**twórca zachowuje wyłączone prawo zezwalania na wykonywanie
zależnego prawa autorskiego,**

**mimo że w umowie postanowiono o przeniesieniu całości autorskich
praw majątkowych.**

Rozwijanie produktów- problem z open source licence

Art. 49.

2. Następca prawny, choćby nabył całość autorskich praw majątkowych, nie może, bez zgody twórcy, czynić zmian w utworze, chyba że są one spowodowane oczywistą koniecznością, a twórca nie miałby słusznej podstawy im się sprzeciwić.

Dotyczy to odpowiednio utworów, których czas ochrony autorskich praw majątkowych upłynął.

**Problemy z pracą nad zakupionym programem (choćby ze źródłami).
Lepiej przejąć producenta lub „zorganizowaną część przedsiębiorstwa”).**

Art. 50.

Odrębne pola eksploatacji stanowią w szczególności:

- 1) w zakresie utrwalania i zwielokrotniania utworu - wytwarzanie określoną techniką egzemplarzy utworu, w tym techniką drukarską, reprograficzną, zapisu magnetycznego oraz techniką cyfrową,**

Art. 50.

Odrębne pola eksploatacji stanowią w szczególności:

- 2) w zakresie obrotu oryginałem albo egzemplarzami, na których utwór utrwalono - **wprowadzanie do obrotu, użyczenie lub najem** oryginału albo egzemplarzy,**

- 3) w zakresie rozpowszechniania utworu w sposób inny niż określony w pkt 2 – publiczne wykonanie, wystawienie, wyświetlenie, odtworzenie oraz nadawanie i reemitowanie, **a także publiczne udostępnianie utworu w taki sposób, aby każdy mógł mieć do niego dostęp w miejscu i w czasie przez siebie wybranym.****

Art. 53.

Umowa o przeniesienie autorskich praw majątkowych wymaga zachowania formy pisemnej pod rygorem nieważności.

Art. 65.

W braku wyraźnego postanowienia o przeniesieniu prawa, uważa się, że twórca **udzielił licencji.**

Art.66.

1. Umowa licencyjna uprawnia do korzystania z utworu **w okresie pięciu lat na terytorium państwa**, w którym licencjobiorca ma swoją siedzibę, **chyba że w umowie postanowiono inaczej.**
2. Po upływie terminu, o którym mowa w ust. 1, prawo uzyskane na podstawie umowy licencyjnej **wygasa.**

Art. 67.

1. Twórca może udzielić upoważnienia do korzystania z utworu na wymienionych w umowie polach eksploatacji **z określeniem zakresu, miejsca i czasu tego korzystania.**
2. Jeżeli umowa nie zastrzega wyłączności korzystania z utworu w określony sposób (**licencja wyłączna**), udzielenie licencji nie ogranicza udzielenia przez twórcę upoważnienia innym osobom do korzystania z utworu na tym samym polu eksploatacji (**licencja niewyłączna**).

Art. 67.

3. Jeżeli umowa nie stanowi inaczej, **licencjobiorca nie może upoważnić innej osoby do korzystania z utworu** w zakresie uzyskanej licencji.
4. Jeżeli umowa nie stanowi inaczej, uprawniony z licencji **wyłącznej może dochodzić roszczeń z tytułu naruszenia autorskich praw majątkowych**, w zakresie objętym umową licencyjną.

Art. 68.

1. Jeżeli umowa nie stanowi inaczej, a licencję udzielono na czas nie oznaczony, twórca **może ją wypowiedzieć** z zachowaniem terminów umownych, a w ich braku **na rok naprzód**, na koniec roku kalendarzowego.
2. Licencję udzieloną na okres **dłuższy niż pięć lat uważa się, po upływie tego terminu, za udzieloną na czas nie oznaczony.**

Art. 74.

1. Programy komputerowe podlegają ochronie jak utwory literackie, o ile przepisy niniejszego rozdziału nie stanowią inaczej.
2. Ochrona przyznana programowi komputerowemu **obejmuje wszystkie formy jego wyrażenia**. Idee i zasady będące podstawą jakiegokolwiek elementu programu komputerowego, w tym podstawą łączy, nie podlegają ochronie.

Niemcy

- (1) Computerprogramme im Sinne dieses Gesetzes sind Programme in jeder Gestalt, einschließlich des Entwurfsmaterials.**
- (2) Der gewährte Schutz gilt für alle Ausdrucksformen eines Computerprogramms. Ideen und Grundsätze, die einem Element eines Computerprogramms zugrunde liegen, einschließlich der den Schnittstellen zugrundeliegenden Ideen und Grundsätze, sind nicht geschützt.**

Niemcy

- (1) Programami komputerowymi w rozumieniu niniejszej ustawy są programy w jakiegokolwiek formie, w tym materiały projektowe.**
- (2) Przyznana ochrona dotyczy wszystkich przejawów programu komputerowego. Idee i zasady leżące u podstaw elementu programu komputerowego, w tym idee i zasady leżące u podstaw interfejsów, nie podlegają ochronie.**

tłumaczenie automatyczne (deepl)

Niemcy

(3) Computerprogramme werden geschützt, wenn sie individuelle Werke in dem Sinne darstellen, daß sie das Ergebnis der **eigenen geistigen Schöpfung ihres Urhebers sind.**

Zur Bestimmung ihrer Schutzfähigkeit sind keine anderen Kriterien, insbesondere nicht qualitative oder ästhetische, anzuwenden.

Niemcy

(3) Programy komputerowe podlegają ochronie, jeżeli stanowią utwory indywidualne w tym sensie, że są wynikiem własnej twórczości intelektualnej ich autora.

Żadne inne kryteria, w szczególności jakościowe lub estetyczne, nie są stosowane w celu określenia ich kwalifikacji do ochrony.

3. Prawa majątkowe do programu komputerowego stworzonego przez pracownika w wyniku wykonywania obowiązków ze stosunku pracy przysługują pracodawcy, o ile umowa nie stanowi inaczej.

4. Autorskie prawa majątkowe do programu komputerowego, z zastrzeżeniem przepisów art. 75 ust. 2 i 3, obejmują prawo do:

1) trwałego lub czasowego zwielokrotnienia programu komputerowego w całości lub w części jakimikolwiek środkami i w jakiejkolwiek formie; w zakresie, w którym dla wprowadzania, wyświetlania, stosowania, przekazywania i przechowywania programu komputerowego niezbędne jest jego zwielokrotnienie, czynności te wymagają zgody uprawnionego,

- 4. Autorskie prawa majątkowe do programu komputerowego, z zastrzeżeniem przepisów art. 75 ust. 2 i 3, obejmują prawo do:**
- 2) tłumaczenia, przystosowywania, zmiany układu lub jakichkolwiek innych zmian w programie komputerowym, z zachowaniem praw osoby, która tych zmian dokonała,**
 - 3) rozpowszechniania, w tym użyczenia lub najmu, programu komputerowego lub jego kopii.**

Art. 75. (jednolity wyjątek w UE)

- 1. Jeżeli umowa nie stanowi inaczej, czynności wymienione w art. 74 ust. 4 pkt 1 i 2 nie wymagają zgody uprawnionego, jeżeli są niezbędne do korzystania z programu komputerowego zgodnie z jego przeznaczeniem, w tym do poprawiania błędów przez osobę, która legalnie weszła w jego posiadanie.**

Pytanie: co jest błędem?

Uwaga: co jeśli poprawiony program opuszcza UE (na laptopie wwożony do USA)?

UE cd.

2. Nie wymaga zezwolenia uprawnionego:

- 1) **sporządzenie kopii zapasowej**, jeżeli jest to niezbędne do korzystania z programu komputerowego. Jeżeli umowa nie stanowi inaczej, kopia ta **nie może być używana równocześnie** z programem komputerowym,

- 2) **obserwowanie, badanie i testowanie funkcjonowania programu komputerowego w celu poznania jego idei i zasad przez osobę posiadającą prawo korzystania z egzemplarza programu komputerowego, jeżeli, będąc do tych czynności upoważniona, dokonuje ona tego w trakcie wprowadzania, wyświetlania, stosowania, przekazywania lub przechowywania programu komputerowego,**

3) zwielokrotnianie kodu lub tłumaczenie jego formy w rozumieniu art. 74 ust. 4 pkt 1 i 2,

jeżeli jest to niezbędne do uzyskania informacji koniecznych do osiągnięcia współdziałania niezależnie stworzonego programu komputerowego z innymi programami komputerowymi,

o ile zostaną spełnione następujące warunki:

- a) czynności te dokonywane są **przez licencjobiorcę** lub inną osobę uprawnioną do korzystania z egzemplarza programu komputerowego bądź przez inną osobę działającą na ich rzecz,
- b) informacje niezbędne do osiągnięcia współdziałania **nie były uprzednio łatwo dostępne** dla osób, o których mowa pod lit. a),
- c) czynności te odnoszą się **do tych części** oryginalnego programu komputerowego, które są niezbędne do osiągnięcia współdziałania.

3. Informacje, o których mowa w ust. 2 pkt 3, nie mogą być:

- 1) wykorzystane do innych celów niż osiągnięcie współdziałania niezależnie stworzonego programu komputerowego,**
- 2) przekazane innym osobom, chyba że jest to niezbędne do osiągnięcia współdziałania niezależnie stworzonego programu komputerowego,**
- 3) wykorzystane do rozwijania, wytwarzania lub wprowadzania do obrotu programu komputerowego o istotnie podobnej formie wyrażenia lub do innych czynności naruszających prawa autorskie.**

Art. 76.

Postanowienia umów sprzeczne z art. 75 ust. 2 i 3 są nieważne.

**Wniosek: np. jeśli umowa zabrania sporządzania kopii bezpieczeństwa,
to punkt ten jest nieważny ..**

Uprawnienia specyficzne dla UE.

Art. 77¹.

Uprawniony może **domagać się od użytkownika** programu komputerowego **zniszczenia** posiadanych przez niego środków technicznych (w tym programów komputerowych),
których **jedynym przeznaczeniem jest ułatwianie niedozwolonego usuwania lub obchodzenia technicznych zabezpieczeń programu.**

Trudno rozgraniczyć...

Art. 79.

1. Twórca może żądać od osoby, która naruszyła jego autorskie prawa majątkowe, **zaniechania naruszenia, wydania uzyskanych korzyści albo zapłacen**a **w podwójnej**, a w przypadku gdy naruszenie jest zawinione, **potrójnej** **wysokości stosownego wynagrodzenia z chwili jego dochodzenia**; twórca może również żądać **naprawienia wyrządzonej szkody**, jeżeli działanie naruszającego było zawinione.

Przykład: co grozi za udostępnienie w Internecie pirackiej kopii? 3 razy opłaty za pobrane kopie, np. $3 \cdot 10.000 \cdot 500 \text{ PLN} = 15 \text{ mln PLN}$

2. Niezależnie od roszczeń wymienionych w ust. 1, uprawniony może się domagać, ażeby sprawca zawinionego naruszenia dokonanego **w ramach działalności gospodarczej** podejmowanej w cudzym albo we własnym imieniu, choćby na cudzy rachunek, **uiścił odpowiednią sumę pieniężną z przeznaczeniem na Fundusz,** o którym mowa w art. 111.

Suma ta nie może być niższa niż **dwukrotna wysokość uprawdopodobnionych korzyści** odniesionych przez sprawcę z dokonanego naruszenia.

Przykład: jak „wrobić” kogoś

3. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio w przypadku usuwania lub obchodzenia technicznych zabezpieczeń przed dostępem, zwielokrotnianiem lub rozpowszechnianiem utworu, jeżeli działania te mają na celu bezprawne korzystanie z utworu.

Przykład: opublikowanie programu do usuwania zabezpieczeń DRM

4. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio w przypadku **usuwania lub zmiany bez upoważnienia jakichkolwiek elektronicznych informacji na temat zarządzania prawami autorskimi** lub prawami pokrewnymi, a także świadomego rozpowszechniania utworów z bezprawnie usuniętymi lub zmodyfikowanymi takimi informacjami.

Wniosek: zmiana autora (plagiat) to bardzo niebezpieczny pomysł w sensie prawa autorskiego

Art. 80.

1. Sąd właściwy do rozpoznania sprawy o naruszenie autorskich praw majątkowych miejsca, w którym sprawca prowadzi działalność lub znajduje się jego majątek, także przed wytoczeniem powództwa rozpoznaje, nie później jednak niż w ciągu **3 dni od dnia złożenia w sądzie, wniosku mającego w tym interes prawny:**

1) o zabezpieczenie dowodów, bez potrzeby wykazania obawy, że ich przeprowadzenie stanie się niewykonalne lub zbyt utrudnione,

UWAGA: można sparaliżować konkurencję poprzez „zabezpieczenie” komputerów

2) o zobowiązanie naruszającego autorskie prawa majątkowe do udzielenia informacji i **udostępnienia, określonej przez sąd, dokumentacji** mającej znaczenie dla roszczeń, o których mowa w art. 79 ust. 1,

UWAGA: droga by dostać się do informacji co konkurencja robi

2. Sąd może uzależnić wydanie postanowienia o zabezpieczenie dowodów, o których mowa w ust. 1 pkt 1, od złożenia stosownej kaucji.

**3. Sąd orzeka przepadek, na rzecz Skarbu Państwa, bezprawnie
wytworzonych egzemplarzy utworów.**

UWAGA: ... cała partia mikroprocesorów z programem w ROM

4. Sąd może orzec przepadek, na rzecz Skarbu Państwa, **przedmiotów służących** do bezprawnego wytworzenia egzemplarzy utworów lub przedmiotów, przy których użyciu dokonano naruszenia.
5. Na wniosek poszkodowanego, na poczet należnego odszkodowania, sąd może orzec przyznanie poszkodowanemu przedmiotów, o których mowa w ust. 4.
6. **Domniemywa się, że przedmioty, o których mowa w ust. 4, należą do naruszającego prawa autorskie.**

Art. 115.

1. Kto przywłaszcza sobie autorstwo albo wprowadza w błąd co do autorstwa całości lub części cudzego utworu albo artystycznego wykonania, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 3.

Dla porównania z Kodeksu Karnego:

Kto naraża człowieka na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

Art. 115.

2. Tej samej karze podlega, **kto rozpowszechnia bez podania nazwiska lub pseudonimu twórcy cudzy utwór w wersji oryginalnej albo w postaci opracowania, artystyczne wykonanie albo publicznie zniekształca taki utwór, artystyczne wykonanie, fonogram, wideogram lub nadanie.**

KONSEKWENCJA: Jeśli rozpowszechniać nielegalnie w Internecie: to z podaniem autora! I nie zniekształcać!

3. Kto w celu osiągnięcia korzyści majątkowej w inny sposób niż określony w ust. 1 lub 2 narusza cudze prawa autorskie lub prawa pokrewne określone w art. 16, art. 17, art. 18, art. 19 ust. 1 lub 2, art. 20 ust. 1-4, art. 40 ust. 1 lub 2, art. 86, art. 94 ust. 4 i art. 97, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

Czyli jak rozpowszechnia się nielegalnie film w Internecie

- w pełnej rozdzielczości za opłatą: do roku więzienia,*
- nie ciągnąc korzyści i w niskiej rozdzielczości i z usuniętym autorem - do lat 3*

Art. 118.

1. Kto w celu osiągnięcia korzyści majątkowej przedmiot będący nośnikiem utworu, artystycznego wykonania, fonogramu, wideogramu rozpowszechnianego lub zwielokrotnionego bez uprawnienia albo wbrew jego warunkom

nabywa lub pomaga w jego zbyciu albo przedmiot ten przyjmuje lub pomaga w jego ukryciu,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

UWAGA: data server, P2P, cloud computing...

Art. 118¹.

1. Kto wytwarza urządzenia lub ich komponenty **przeznaczone do niedozwolonego usuwania lub obchodzenia skutecznych technicznych zabezpieczeń** przed odtwarzaniem, przegrywaniem lub zwielokrotnianiem utworów lub przedmiotów praw pokrewnych albo **dokonuje obrotu** takimi urządzeniami lub ich komponentami albo **reklamuje je** w celu sprzedaży lub najmu, podlega **grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 3.**

Art. 118¹.

2. Kto posiada, przechowuje lub wykorzystuje urządzenia lub ich komponenty, o których mowa w ust. 1, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

UWAGA: w sensie technicznym trudno rozgraniczyć co jest komponentem do usuwania lub obchodzenia skutecznych technicznych zabezpieczeń (pamiętajmy definicję skuteczności!)

Na pewno pomaga specyfikacja określająca prawidłowe przeznaczenie.

24.3.2023

2. W wypadku skazania za czyn określony w art. 115, 116, 117 lub 118, sąd może orzec przepadek przedmiotów służących do popełnienia przestępstwa, **choćby nie były własnością sprawcy.**

UWAGA: pracownik (przekupiony) zawini, pracodawcy odbiorą sprzęt

Przykład: licencja Adobe Reader dla komputerów osobistych:

➤ **11 stron tekstu**

➤ **Poniżej przykłady, że nawet w tak prostej sytuacji i zamiaru dopuszczenia do swobodnego korzystania z produktu,**

➤ **licencja może zawierać wiele nieoczywistych postanowień i pułapek.**

11. Zasady dotyczące eksportu.

Użytkownik zgadza się, że Oprogramowanie nie będzie transportowane, przekazywane ani eksportowane do żadnego kraju objętego zakazem eksportu na mocy amerykańskiej ustawy o kontroli eksportowej (Export Administration Act) lub innych przepisów, ograniczeń czy regulacji dotyczących eksportu (łącznie zwanych „Przepisami Eksportowymi”), ani nie będzie wykorzystywane w żaden sposób zakazany na mocy przepisów eksportowych. Na wypadek gdyby Oprogramowanie zostało uznane za przedmiot kontroli eksportowej na mocy Przepisów Eksportowych, ...

Skąd użytkownik ma wiedzieć jakie są przepisy eksportowe USA?

... użytkownik oświadcza i gwarantuje, że nie jest obywatelem kraju objętego embargiem (w tym m. in. Iranu, Syrii, Sudanu, Kuby ani Korei Północnej) i nie jest mieszkańcem takiego kraju oraz nie ma siedziby w takim kraju, ani też nie jest z innego tytułu objęty na mocy przepisów eksportowych zakazem odbioru Oprogramowania. Wszelkie prawa do Korzystania z Oprogramowania zostają udzielone z zastrzeżeniem, że jeżeli użytkownik nieprzestrzega warunków niniejszej Umowy, prawa te przepadają.

Uciekinier z Korei Północnej nie ma prawa korzystać z Oprogramowania. Przyznanie polskiego obywatelstwa nie pomoże, dopóki nie utraci obywatelstwa północno-koreańskiego – a tym decyduje kraj, z którego uciekł.

12. Prawo właściwe.

Jeśli użytkownik jest konsumentem, który używa Oprogramowania wyłącznie do celów osobistych niezwiązanych z działalnością gospodarczą, wówczas umowa niniejsza będzie podlegała prawom stanu lub kraju, w którym użytkownik zakupił licencję na używanie Oprogramowania.

Uwaga: nie dotyczy Politechniki bo Politechnika jest osobą prawną a konsumentem jest jedynie osoba fizyczna i nie w trakcie działalności zawodowej

Jeśli użytkownik nie jest takim konsumentem, niniejsza umowa będzie podlegała i będzie interpretowana zgodnie z przepisami prawa materialnego obowiązującym w: (a) stanie Kalifornia—jeśli licencję na Oprogramowanie uzyskuje użytkownik w Stanach Zjednoczonych, Kanadzie lub Meksyku; lub (b) Japonii, jeśli licencję na Oprogramowanie uzyskuje użytkownik w Japonii; lub © w Singapurze, jeśli licencję na Oprogramowanie uzyskuje użytkownik w kraju członkowskim Stowarzyszenia Narodów Azji Południowo-Wschodniej, w Chińskiej Republice Ludowej (włącznie ze specjalnymi regionami administracyjnymi Hongkong i Makau), Tajwanie lub Republice Korei; lub (d) w Anglii, jeśli licencję na Oprogramowanie uzyskuje użytkownik w jurysdykcji innej niż wymienione powyżej.

Polski użytkownik komercyjny podlega prawu angielskiemu. To zupełnie inny system prawny (Common Law) i użytkownik jest w bardzo trudnej sytuacji.

15. Przestrzeganie warunków licencji.

Użytkownicy prowadzący działalność gospodarczą oraz organizacje zgadzają się, że na prośbę skierowaną przez Adobe lub upoważnionego przedstawiciela Adobe, w ciągu trzydziestu (30) dni w pełni udokumentują i zaświadczą fakt, że w dniu wystosowania takiej prośby użytkowali Oprogramowanie zgodnie z obowiązującymi licencjami Adobe.

Konieczność ewidencji – a pracownicy mogą bez kłopotu sami instalować...

16. Postanowienia dotyczące Unii Europejskiej.

Żadne z postanowień niniejszej umowy (włącznie z Pkt. 4.5) nie ogranicza żadnego niezbywalnego prawa do dekompilacji Oprogramowania, które wynika z obowiązujących przepisów prawa. Na przykład, jeżeli użytkownik przebywa na terenie Unii Europejskiej, może mieć prawo, pod pewnymi warunkami określonymi w obowiązujących przepisach, do dekompilowania Oprogramowania, jeżeli jest to konieczne w celu zapewnienia współpracy Oprogramowania z innymi programami komputerowymi, Oprogramowania, ani też wykorzystywane z żadnym innym celem, który stanowi naruszenie praw autorskich spółki Adobe lub jej licencjodawców ...

... użytkownik zwrócił się do spółki Adobe z prośbą o przekazanie informacji koniecznych do zapewnienia takiej współpracy, a spółka Adobe takich informacji nie udostępniła. Ponadto taka dekompilacja może być przeprowadzona wyłącznie przez użytkownika lub osobę uprawnioną do korzystania z Oprogramowania w imieniu użytkownika. Adobe ma prawo ustalić zasadne warunki przed przekazaniem takich informacji.

Wszelkie takie informacje przekazane przez Adobe oraz wszelkie informacje uzyskane przez użytkownika w sposób zgodny z postanowieniami niniejszej umowy, mogą być wykorzystywane przez użytkownika wyłącznie do celów określonych w niniejszej Umowie i nie mogą być ujawniane żadnym podmiotom trzecim ani wykorzystywane do tworzenia jakiegokolwiek oprogramowania zasadniczo podobnego do ...

Długie i zasadniczo zgodne z polską ustawą, która mówi, że inne postanowienia są nieważne.

3. Licencja na Oprogramowanie.

Adobe udziela użytkownikowi poniższej niewyłącznej licencji na Korzystanie z Oprogramowania w sposób i w celach opisanych w Dokumentacji pod warunkiem uzyskania przez użytkownika Oprogramowania od Adobe lub jednego z upoważnionych licencjobiorców tej spółki oraz pod warunkiem przestrzegania przez użytkownika warunków niniejszej umowy, w tym ograniczeń zawartych w pkt. 4:

(kto czyta Dokumentację??)

3.1 Ogólne zastosowanie. Użytkownik może zainstalować **jedną kopię Oprogramowania na Komputerze Kompatybilnym i z niej korzystać. W punkcie 4 wskazano ważne ograniczenia dotyczące Korzystania z Oprogramowania.**

Pamiętajmy: jedną kopię!!!

Ograniczenia w zakresie Środowisk Wykonawczych Adobe.

Użytkownikowi **nie wolno korzystać** z jakiegokolwiek Środowiska Wykonawczego Adobe przy pomocy urządzeń **niebędących komputerem PC** oraz przy pomocy systemów operacyjnych wbudowanych bądź ich wersji służących do obsługi urządzeń.

UWAGA: smartfon nie jest PC. Co w przypadku tabletu z klawiaturą?

Dla uniknięcia wątpliwości i wyłącznie jako przykład, stwierdza się, że użytkownik nie może korzystać ze Środowisk Wykonawczych Adobe przy pomocy (a) **urządzeń przenośnych, przystawek do telewizora (STB), urządzeń podręcznych, **telefonów**, konsoli do gier, odbiorników telewizyjnych, odtwarzaczy DVD, urządzeń typu media center (niepracujących w systemie Windows XP Media Center Edition oraz kolejnych edycjach), billboardów elektronicznych oraz innych tablic świetlnych, urządzeń internetowych i podłączanych do Internetu, palmtopów, sprzętu medycznego, bankomatów, urządzeń telematycznych, maszyn do gier, systemów automatycznego zarządzania instalacjami domowymi, kiosków, urządzeń do zdalnego sterowania lub innego elektronicznego sprzętu powszechnego użytku,**

(b)obsługiwanych przez operatora systemów przenośnych, przewodowych, satelitarnych i telewizyjnych lub

(c) innych urządzeń pracujących w ramach zamkniętych systemów.

4.5 Zakaz modyfikowania i odtwarzania kodu

źródłowego.

Użytkownik nie może modyfikować, dostosowywać, tłumaczyć Oprogramowania ani tworzyć na jego podstawie tworów zależnych.

Użytkownik nie może korzystać z technik odtwarzania kodu źródłowego, dekompilacji, dezasemblacji ani w inny sposób próbować odkryć kod źródłowy Oprogramowania.

Jeżeli użytkownik przebywa **na terenie Unii Europejskiej, powinien zapoznać się z dodatkowymi warunkami zapisanymi na końcu niniejszej umowy, w pkt. 16, „Postanowienia dotyczące Unii Europejskiej”.**

Opuszczając teren Unii Europejskiej tracimy część praw!

Nowelizacja prawa autorskiego w Europie

wiele dyskusji w prasie:

„podatek od linków”,

„ograniczenie wolności w Internecie”

„ACTA II”

Tytuł z prasy:

ACTA 2 przegłosowana! Wielka cenzura Internetu w całej UE

Rzeczywistość zupełnie inna (choć są kontrowersje)

Nowelizacja prawa autorskiego w Europie

Artykuł 3

Eksploracja tekstów i danych

1. Państwa członkowskie przewidują wyjątek od praw przewidzianych w art. 2 dyrektywy 2001/29/WE, w art. 5 lit. a) i art. 7 ust. 1 dyrektywy 96/9/WE oraz w art. 11 ust. 1 niniejszej dyrektywy w odniesieniu do zwielokrotnień i pobrań dokonywanych przez instytucje badawcze w celu przeprowadzenia eksploracji tekstów i danych na utworach lub innych przedmiotach objętych ochroną, do których mają legalny dostęp, do celów badań naukowych.

Nowelizacja prawa autorskiego w Europie

Artykuł 3

2. Każde postanowienie umowne sprzeczne z wyjątkiem przewidzianym w ust. 1 jest bezskuteczne.

UWAGA: ani Sejm ani licencjodawca nie może ograniczyć praw korzystania dla badań naukowych

3. Podmioty praw mają prawo stosować środki zapewniające bezpieczeństwo i integralność sieci i baz danych, w których utwory lub inne przedmioty objęte ochroną są przechowywane. Środki te nie wykraczają poza to, co jest konieczne do osiągnięcia tego celu.

UWAGA: prawo do obrony dla właścicieli praw autorskich

Nowelizacja prawa autorskiego w Europie

Artykuł 3

4. Państwa członkowskie zachęcają podmioty praw i instytucje badawcze do zdefiniowania wspólnie uzgodnionych najlepszych praktyk dotyczących stosowania środków, o których mowa w ust. 3.

UWAGA: nieformalna standaryzacja jest promowana

Artykuł 4 Korzystanie ... w cyfrowej i transgranicznej działalności dydaktycznej

1. Państwa członkowskie przewidują wyjątek lub ograniczenie dotyczące praw przewidzianych w ... , aby umożliwić cyfrowe korzystanie z utworów i innych przedmiotów objętych ochroną wyłącznie w celu zilustrowania nauczania, w zakresie uzasadnionym przez niekomercyjny cel, który ma zostać osiągnięty, pod warunkiem że korzystanie to:

- (a) odbywa się na terenie placówki edukacyjnej lub za pośrednictwem bezpiecznej sieci elektronicznej dostępnej wyłącznie dla uczniów lub studentów i pracowników dydaktycznych danej placówki edukacyjnej;**
- (b) jest opatrzone informacją dotyczącą źródła ...**

Artykuł 10 Mechanizm negocjacyjny

Państwa członkowskie zapewniają, aby strony, które **zamierzają zawrzeć umowę w celu podania do wiadomości utworów audiowizualnych na platformach wideo na żądanie i napotykają trudności związane z udzielaniem licencji na prawa, mogły zwrócić się o pomoc do bezstronnego organu posiadającego stosowne doświadczenie. Organ ten udziela pomocy w negocjacjach i pomaga w osiągnięciu porozumienia.**

Nie później niż [data, o której mowa w art. 21 ust. 1] państwa członkowskie powiadamiają Komisję o organie, o którym mowa w ust. 1.

Przypadek: Youtube itp. serwisów

Artykuł 11 Ochrona publikacji prasowych w zakresie cyfrowych sposobów korzystania

1.

Państwa członkowskie zapewniają wydawcom publikacji prasowych prawa przewidziane w art. 2 i art. 3 ust. 2 dyrektywy 2001/29/WE w zakresie cyfrowych sposobów korzystania z ich publikacji prasowych.

Artykuł 2 tej Dyrektywy

Państwa Członkowskie przewidują wyłączone prawo do zezwalania lub zabraniaania bezpośredniego lub pośredniego, tymczasowego lub stałego zwielokrotniania utworu, przy wykorzystaniu wszelkich środków i w jakiegokolwiek formie, w całości lub częściowo:

Art. 2 i art. 3 ust. 2 dyrektywy 2001/29/WE

Prawo do zwielokrotniania utworu

Państwa Członkowskie przewidują wyłączne prawo do zezwalania lub zabraniaania bezpośredniego lub pośredniego, tymczasowego lub stałego zwielokrotniania utworu, przy wykorzystaniu wszelkich środków i w jakiejkolwiek formie, w całości lub częściowo:

Art. 3 ust. 2 dyrektywy 2001/29/WE

2. Prawo do rozpowszechniania na obszarze Wspólnoty oryginału lub kopii danego utworu wyczerpuje się tylko w przypadku **pierwszej sprzedaży** danego przedmiotu lub innego przeniesienia własności na obszarze Wspólnoty przez podmiot praw autorskich lub za jego zezwoleniem.

Art. 2 i art. 3 ust. 2 dyrektywy 2001/29/WE

Prawo do zwielokrotniania utworu

Państwa Członkowskie przewidują **wyłączne prawo do zezwalania lub zabrania bezpośredniego lub pośredniego, tymczasowego lub stałego **zwielokrotniania utworu**, przy **wykorzystaniu wszelkich środków i w jakiegokolwiek formie, w całości lub częściowo: ...****

Jedno ze źródeł kontrowersji:

Artykuł 13

Korzystanie z treści chronionych przez dostawców usług społeczeństwa informacyjnego polegających na przechowywaniu i zapewnianiu publicznego dostępu do dużej liczby utworów i innych przedmiotów objętych ochroną zamieszczanych przez użytkowników

1. Dostawcy usług społeczeństwa informacyjnego, którzy przechowują i zapewniają publiczny dostęp do dużej liczby utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną zamieszczanych przez swoich użytkowników, we współpracy z podmiotami praw podejmują środki w celu zapewnienia funkcjonowania umów zawieranych z podmiotami praw o korzystanie z ich utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną bądź w celu zapobiegania dostępności w swoich serwisach utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną zidentyfikowanych przez podmioty praw w toku współpracy z dostawcami usług. Środki te, ...

Diensteanbieter der Informationsgesellschaft, die große Mengen der von ihren Nutzern hochgeladenen Werke und sonstigen Schutzgegenstände in Absprache mit den Rechteinhabern speichern oder öffentlich zugänglich machen, ergreifen Maßnahmen, um zu gewährleisten, dass die mit den Rechteinhabern geschlossenen Vereinbarungen, die die Nutzung ihrer Werke oder sonstigen Schutzgegenstände regeln, oder die die Zugänglichkeit der von den Rechteinhabern genannten Werke oder Schutzgegenstände über ihre Dienste untersagen, eingehalten werden.

Dostawcy usług społeczeństwa informacyjnego, którzy przechowują lub udostępniają publicznie, w porozumieniu z podmiotami praw autorskich, duże ilości utworów i innych przedmiotów objętych ochroną, przesłanych przez ich użytkowników, podejmują środki w celu zapewnienia zgodności z umowami zawartymi z podmiotami praw autorskich regulującymi wykorzystanie ich utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną lub zakazującymi dostępu do utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną określonych przez podmioty praw autorskich za pośrednictwem ich usług.

Przetłumaczono przy pomocy www.DeepL.com/Translator

Dostawcy usług społeczeństwa informacyjnego, którzy przechowują lub udostępniają publicznie, w porozumieniu z podmiotami praw autorskich, duże ilości utworów i innych przedmiotów objętych ochroną, przesłanych przez ich użytkowników, podejmują środki w celu zapewnienia zgodności z umowami zawartymi z podmiotami praw autorskich regulującymi wykorzystanie ich utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną lub zakazującymi dostępu do utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną określonych przez podmioty praw autorskich za pośrednictwem ich usług.

Przetłumaczono przy pomocy www.DeepL.com/Translator

Information society service providers that store and provide to the public access to large amounts of works or other subject-matter uploaded by their users shall, in cooperation with rightholders, take measures to ensure the functioning of agreements concluded with rightholders for the use of their works or other subject-matter or to prevent the availability on their services of works or other subject-matter identified by rightholders through the cooperation with the service providers.

Dostawcy usług społeczeństwa informacyjnego, którzy przechowują i zapewniają publiczny dostęp do dużych ilości utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną, przesłanych przez ich użytkowników, podejmują, we współpracy z podmiotami praw autorskich, środki w celu zapewnienia funkcjonowania umów zawartych z podmiotami praw autorskich na wykorzystanie ich utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną lub w celu uniemożliwienia dostępu do ich usług utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną określonych przez podmioty praw autorskich w ramach współpracy z dostawcami usług.

...

Środki te, takie jak stosowanie skutecznych technologii rozpoznawania treści, muszą być odpowiednie i proporcjonalne.

Dostawcy usług przekazują podmiotom praw adekwatne informacje na temat funkcjonowania i wdrażania środków, a także, w stosownych przypadkach, adekwatne sprawozdania na temat rozpoznawania utworów i innych przedmiotów objętych ochroną oraz korzystania z nich.